

SUN-TSU: O UMĚNÍ VÁLEČNÉM

I. Základní zásady

1. Sun-Tsu pravil: Válka je pro stát důležitou záležitostí, je základem života nebo smrti, cestou existence nebo zániku. Tuto zásadu je nutno správně pochopit.

2. Válka je určována pěti činiteli, posuzujeme ji podle sedmi zásad a tím určujeme její postavení.

3. Prvním činitelem je cesta, druhým nebe, třetím země, čtvrtým vojevůdce a pátým zákon. Cesta znamená, že myšlenky lidu jsou zajedno s myšlenkami vládce, že lid je připraven s vládcem žít nebo zemřít, že lid nezná ani bázeň, ani pochybnosti.

Nebe, to je světlo a tma, chlad a horko, je to denní a roční doba.

Země, to je vzdálenost a blízkost, neschůdnost a schůdnost, šíře a omezenost.

Vojevůdce, to je moudrost, spravedlnost, lidskost, statečnost a přísnost.

Zákon, to je vojenský pořádek a kázeň, velení a zásobování vojsk.

Těchto pět pravidel by měl znát každý vojevůdce; jen ten, kdo je skutečně ovládá, zvítězí; kdo je neovládá, nezvítězí.

4. Proto válku posuzujeme podle sedmi zásad a tím určujeme její postavení:

Který z vládců disponuje cestou?

Který vojevůdce je schopnější?

Kdo dovede účelně využívat nebe a zemi?

U koho jsou dodržovány předpisy a plněny rozkazy?

Čí vojsko je silnější?

Čí důstojníci a vojáci jsou lépe vycvičeni?

U koho se spravedlivě odměňuje a trestá?

Ze všeho toho rozpoznám, kdo dobude vítězství a kdo utrpí porážku.

5. Vojevůdce, který aplikuje moje zásady a spolehlivě je ovládá, zcela jistě dosáhne vítězství; je možno svěřit mu velení vojskům. Vojevůdce, který moje zásady neaplikuje, který

je plně neovládá, zcela určitě utrpí porážku: takového vojevůdce je nutno odvolat. Jestliže si vojevůdce osvojil moje zásady, aby z nich měl výhodu, pak představují sílu, kterou lze využívat také mimo rámec platnosti těchto zásad.

6. Síla je, když postřehneme výhodu a podle toho upravíme svou taktiku.

7. Válka je cestou klamání. I když můžeme něco provést, předstírej protivníkovi, jako bys to nemohl; když něco používáš, předstírej mu, jako bys to nepoužíval; jsi-li blízko, jednej jako bys byl daleko; jsi-li daleko, jednej jako bys byl blízko; přilákej protivníka výhodou; vnes zmatek do jeho řad a přemož ho; když máš všeho dostatek, buď vyzbrojen; když je silnější než ty, vyhni se mu; když je nepřítel rozzuřen, uveď ho ve zmatek; naznačuješ-li, že se vzdáváš, vyvoláš u něho sebeuspokojení; disponuje-li protivník čerstvými silami, unavuj ho; když jsou jeho síly jednotné, rozkládej je; přepadni ho, když není v pohotovosti, objevuj se tam, kde to neočekává.

8. To vše vojevůdci zajistí vítězství; předem však nemůže být nic předepisováno.

9. Všeobecně, kdo již před bitvou v předběžných kalkulacích zvítězí, má velké vyhlídky na vítězství; kdo již před bitvou při předběžných kalkulacích nedosáhne vítězství, má malé vyhlídky na vítězství; kdo má dobré vyhlídky, zvítězí; kdo má malou naději, nezvítězí; tím méně zvítězí ten, kdo předem vůbec nekalkuluje. Když to vše posuzují, je mi již jasné, kdo zvítězí a kdo bude poražen.

II. Vedení války

1. Sun-Tsu pravil: Všeobecně platí tato pravidla vedení války:

2. Máš-li tisíc lehkých bojových vozů a tisíc těžkých zásobovacích vozů, máš-li sto tisíc kyryšníků a musí-li být potraviny pro vojsko dopravovány na vzdálenost přes tisíc "li" (576 km), vnitřní a vnější výdaje, včetně nákladů na příjem hostů, na lak a kliš (lak pro leštění zbraní, přileb atd., kliš pro ochranu zbraní proti vlhkosti, pozn. překl.), činí denně celkem tisíc "djin" (596,8 kg) zlata. Pouze za takových podmínek je možno postavit vojsko o síle sto tisíc mužů.

3. Vedeme-li válku a vítězství se nedostavuje, zbraně se otupují a hroty odlamují; vleče-li se obléhání pevnosti po delší období, síly ochabují; zůstává-li vojsko dlouho v poli, státní prostředky nedostačují.

4. Když se však zbraně otupí, jejich hroty odlomí, síly ochabnou, prostředky spotřebují, využijí toho knížata a povstanou proti tobě; potom ti nebude moci poskytnout pomoc ani ten nejmoudřejší rádce.

5. Proto bylo možno slyšet o úspěchu ve válce jen tehdy, když měla rychlý průběh, i když byla vedena neobratně; nebyl však zřejmý žádný úspěch, když válka trvala dlouho, i když byla vedena obratně.

6. Neexistuje žádný příklad toho, že by dlouhá válka byla bývala pro stát výhodná. Kdo tudíž nezná všechny pohromy, které způsobuje válka, nemůže také posoudit ani veškerý zisk, který válka přináší.

7. Kdo rozumí vedení války, nebude odvádět brance dvakrát a nebude nechávat proviant přisunovat třikrát; válečnou výzbroj získá od vlastního státu, proviant odebere protivníkovi. Proto mu zásobování vojska proviantem plně postačí.

8. Během války stát zchudne, když je nutno potraviny pro vojsko přisunovat z velké dálky. Když jsou potraviny přisunovány z velké dálky, lid zchudne.

9. Obyvatelstvo usazené v blízkosti armády požaduje vysoké ceny za všechno, co vojsko potřebuje; když je vše prodáno drazí, prostředky lidu se vyčerpají; když však jsou prostředky lidu vyčerpány, je obtížné plnit dodávkové povinnosti.

10. Když ochabnou síly země, vyčerpají se prostředky lidu, potom je v domech pusto a prázdno a majetek lidu se zmenší o sedm desetin. Majetek vládce: bojové vozy jsou

polámány, koně vyčerpáni; kyrysy, přilby, šipy, luky, kopí, velké a malé štíty, volí, velké vozy - to vše se početně sníží o šest desetin.

11. Proto se chytrý vojevůdce bezpodmínečně zásobuje na účet protivníka. Jeden shōng (10,35 litru) potravin odebraný protivníkovi odpovídá dvaceti shōngům (207 litrům) vlastních potravin; jeden dan (59,87 kg) otrub a slámy odebraný protivníkovi odpovídá dvaceti danům (1194 kg) vlastní píce.

12. Proto smělost vlastních vojáků zničí protivníka a jejich touha po majetku se zmocní bohatství protivníka.

13. Když je v boji proti bojovým vozům dobyto deseti nebo více vozů, dej je za odměnu těm, kteří se jich jako první zmocnili; nepřátelské prapory na ukořistěných vozech nahraď prapory vlastními a tyto vozy zasad' do boje společně s vlastními. Se zajatými vojáky zacházej dobře a starej se o ně. To znamená zvítězit nad protivníkem a rozmnožit svoje síly.

14. Válka miluje vítězství a nemiluje trvání.

15. Proto je vojevůdce, který rozumí válce, pánem osudu lidu a strážcem bezpečnosti státu.

III. Útok pomocí válečné lsti

1. Sun-Tsu pravil: Pravidla válečného umění znějí takto: je lépe nechat nepřátelský stát nepoškozen, než ho rozbít; je lépe nechat nepřátelskou divizi (djün, 12 500 mužů) nepoškozenou, než ji zničit; je lépe nechat nepřátelský prapor (lū, 500 mužů) nepoškozen, než ho zničit; je lépe nechat nepřátelskou rotu (dsu, 125 mužů) nepoškozenou, než ji zničit; je lépe nechat nepřátelské družstvo (wu, 5 mužů) nepoškozeno, než je zničit.

Proto není nejlepším stokrát bojovat a stokrát zvítězit. Nejlepší ze všeho je podrobit si vojsko protivníka bez boje.

2. Proto spočívá největší válečné umění v tom, zmařit plány protivníka, potom rozbít jeho spojenecké svazky a v dalším zničit jeho vojsko; nejhorší však je obléhat pevnosti.

Podle pravidel obléhání pevností je možno k obléhání přistoupit jen tehdy, když je to nevyhnutelné. Pro zhotovení velkých štítů a obléhacích vozů a pro přípravu rozmanitých bojových prostředků je zapotřebí tří měsíců, ani to ještě nestačí pro zřízení valů kolem hradeb pevnosti je zapotřebí dalších tří měsíců a ani to nestačí. Avšak vojevůdce, který neumí zkrátit svou netrpělivost, pošle svoje bojovníky jako houf mravenců do útoku; přitom ztratí jednu třetinu svých bojovníků, avšak pevnost dobyta nebude. To jsou zhoubné důsledky obléhání.

3. Kdo rozumí vedení války, podrobí si cizí vojska, aniž by bojoval, zmocní se cizích pevností, aniž by je obléhal a rozdrtí cizí říši bez vleklých polních tažení. Tím, že neustále udržuje všechny svoje síly neporušeny, zajišťuje si moc ve světě. Je tudíž možno dosáhnout výhod bez použití zbraní, a sice útokem pomocí válečné lsti.

4. Proto platí pravidla pro vedení války:

- jsou-li tvoje síly desetkrát větší než síly protivníka, obklič ho,
- jsou-li tvoje síly pětkrát větší, zaútoč na něj,
- jsou-li tvoje síly dvojnásobné, rozděl svoje vojsko,
- když však jsou síly stejné, musíš umět proti němu bojovat,
- jsou-li tvoje síly menší, musíš umět bránit se proti němu,
- když je u tebe vůbec něco špatně zabezpečeno, musíš umět protivníkovi uniknout.

I slabé síly mohou tudíž klást houževnatý odpor, avšak nakonec se přece stanou zajatci silného protivníka.

5. Vojevůdce je možno porovnat s pilířem, na němž spočívá stát; je-li tento pilíř všude bez nedostatků, bude stát bezpodmínečně silný; je-li tento pilíř vadný, bude stát ve všech případech slabý.

6. Proto vojsko trpí pod svým vládcem ve třech případech:

- když vládce, aniž by věděl, že armáda není schopna útočit, jí vydá rozkaz k útoku; když

vládce, aniž by věděl, že armáda nesmí ustupovat, jí nařídí ustoupit; to znamená, že vládce armádě nasazuje pouta,

- když vládce, aniž by znal zvláštní posláný vojska, rozšíří platnost těch principů, které jsou základem řízení státu, na velení vojsk; v tomto případě budou vyšší velitelé zmateni,

- když vládce, aniž by znal taktiku vojska, se při jmenování vojevůdce řídí stejnými zásadami, jaké platí ve státě; potom jsou velitelé zneklidnění.

7. Když však u vojska panuje zmatek a nejistota, knížata těchto obtíží využijí. To by znamenalo vlastní armádu dezorganizovat a vítězství přenechat protivníkovi.

8. Proto existuje pět zásad pro dobytí vítězství:

Zvítězí ten, kdo ví, kdy můžeme a kdy nemůžeme bojovat.

Zvítězí ten, kdo je schopen velet jak velkým, tak malým silám.

Zvítězí ten, u něhož jsou vojáci vysokých i nízkých hodností rozděleni stejným úsilím.

Zvítězí ten, kdo je obezřelý a vyčkává na neopatrnost protivníka.

Zvítězí ten, jehož vojevůdce je nadaný a jehož vládce ponechává vojevůdci volnost jednání.

Těchto pět zásad tvoří cestu nauky o vítězství.

9. Proto se říká:

- znáš-li protivníka a znáš-li sebe, můžeš vybojovat sto bitev, aniž by ses obával nebezpečí,

- znáš-li protivníka, ale neznáš sebe, jednou zvítězíš a jindy utrpíš porážku,

- neznáš-li protivníka ani sebe, budeš v každé bitvě poražen.

IV. Forma

1. Sun-Tsu pravil: Kdo ve starých dobách vedl válku obratně, nejdříve dosáhl vlastní neporazitelnosti, a potom vyčkával na příležitost, aby zvítězil nad protivníkem.

Neporazitelnost spočívá na nás samotných, možnost vítězství spočívá na protivníkovi. Proto může ten, kdo dobře bojuje, dosáhnout vlastní neporazitelnosti, avšak nemůže protivníka přinutit k tomu, aby se nechal porazit.

Proto platí: Často je známo, jak musí být vítězství vybojováno, avšak přesto není možné vítězství vybojovat.

2. Neporazitelnost - to je obrana; možnost zvítězit - to je útok:

- obrana znamená, že existují nějaké nedostatky,

- útok znamená, že je k dispozici přebytek ve všem.

Kdo se dobře brání, ukrývá se v hloubce deváté země; kdo dobře útočí, jedná jako z výše devátého nebe. Proto není možné bránit se a zároveň vybojovat úplné vítězství.

3. Kdo ve vítězství nevidí více než jiní lidé, ten není nejlepší mezi nejlepšími. Také tehdy, když někdo v bitvě dobude vítězství a po celé zemi se říká: "To se podařilo", nelze ho ještě nazvat nejlepším.

4. Kdo zvedne lehké peříčko, nemá ještě velkou sílu; kdo vidí slunce a měsíc, nemá ještě bystré oko; kdo slyší dunění hromu, nemá ještě jemný sluch.

Když se ve starých dobách o někom říkalo, že dobře bojoval, pak on vůbec nedobyl vítězství, nýbrž vítězství lehce dosáhl. Proto ten, kdo dobře bojoval a zvítězil, neměl žádně proslulé jméno a ani mu nebyly připisovány hrdinské činy.

5. Všechna svoje vítězství vybojoval, protože se nedopustil žádných chyb. Když někdo nedělá žádné chyby, vede ho vše, co podniká, nevyhnutelně k vítězství. Porazí již předem poraženého.

6. Proto se ten, kdo dobře bojuje, nachází v situaci, která vylučuje porážku; neunikne mu žádná možnost, aby přivodil porážku protivníkovi. Proto vojsko, jemuž připadne vítězství, vyhledává bitvu teprve tehdy, když je vítězství jisté; vojsko, jež je odsouzeno k porážce, nejdříve bojuje, a potom hledá vítězství.

7. Kdo vede válku obratně, sleduje cestu a dodržuje zákon. Proto může ovládat vítězství a porážku.

8. Ze zákonů války je prvním délka, druhým rozmach, třetím počet, čtvrtým váha, pátým vítězství. Terén vytváří délku, délka vytváří rozmach, rozmach vytváří počet, počet vytváří váhu a váha vytváří vítězství.

9. Vojsko, které zvítězí, je rovno váze "i" (váze stříbra dané vahou 115 200 zrněk prosa) v poměru k váze "dshu" (váze stříbra dané vahou 100 zrněk prosa, čili v poměru přibližně 1000 : 1, pozn. překl.) a vojsko odsouzené k porážce je rovno váze "dshu" v poměru k váze "i" (přibližně 1 : 1000).

10. V bitvě se vítězství podobá vodopádu, který se z výše tisíc "shön" (2560 m) řítí do hlubiny. To je forma.

V. Síla

1. Sun-Tsu pravil: V zásadě vzato, je to totéž, velíme-li velkým počtům nebo jen několika lidem; záleží jen na částech a na počtu.

2. V zásadě vzato, je to totéž, vedeme-li boj s velkými nebo jen malými silami; záleží jen na formě a na názvu.

3. To, co činí vojsko v nevyhnutelném střetnutí s protivníkem neporazitelným, je vlastní boj a obratný manévř.

4. Úder vojska musí být takový, jako když mlýnským kamenem udeříme do vejce: to je plnost a prázdnota.

5. Všeobecně s protivníkem zápolíme v pravidelném boji, avšak zvítězíme manévřem. Kdo správně využívá manévru, je bez hranic jako nebe a země a nevyčerpatelný jako běh řek a veteleků.

6. Manévř končí a začíná jako slunce a měsíc; zaniká a rodí se znovu jako čtvero ročních období. Existuje jen pět tónů, avšak z kombinace těchto pěti tónů vznikají melodie, jimž bychom mohli naslouchat věčně; neexistuje víc než pět barev, avšak ze spojení těchto pěti barev se vytváří takové množství barevných odstínů, že je pro naše oko nemožné všechny je postihnout; neexistuje více než pět druhů chuti, avšak kombinace těchto pěti druhů chutí utvářejí takové množství variací, že nikdy nemůžeme všechny zjistit. V bitvě existují jen dvě akce: vlastní boj a manévř. Avšak kombinace vlastního boje a manévru můžeme vytvářet donekonečna. Vlastní boj a manévř se navzájem podmiňují: je to nekonečný koloběh. Kdo může vyčerpat všechny možnosti?

7. To, co dravému vodnímu proudu umožňuje unášet kameny, to je síla. To, co dravému ptáku umožňuje bleskurychle v mlženém letu udeřit na svou oběť, to je kalkulace úderu. Proto je u toho, kdo dobře bojuje, síla prudká a kalkulace trvalá. Síla je jako napnutí luku, kalkulace úderu je jako vypuštění šípu.

8. I kdyby se všechno promísilo a zmátlo, i kdyby se bitva bez pořádku vlnila sem a tam, nebude přesto existovat nepořádek; i kdyby všechno vřelo a kлокotalo, a i kdyby se forma rozpadla, přesto neutrpíš porážku.

9. Nepořádek vzniká z pořádku, zbabělost vzniká ze statečnosti, slabost vzniká ze síly. Pořádek a nepořádek vznikají z počtu, statečnost a zbabělost ze síly a síla a slabost vznikají z formy.

10. Když někdo předstíráním nějaké formy uvede protivníka do pohybu, protivník se určitě dá oklamat; když protivníkovi něco dáváme, vždy to přijme; výhodou ho nutíme, aby pochodoval, a nastražíme mu léčku.

11. Proto ten, kdo dobře bojuje, vyhledává všechno, co je v jeho moci, a nepožaduje to od lidí. Když umí vybírat lidi, zařazuje je v souladu s jejich silou.

12. Když jsou lidé zařazeni v souladu se svou silou, jdou do boje tak, jak se valí klády

a balvany. Klády a balvany jsou od přírody utvářeny tak, že na rovině zůstávají ležet bez pohybu; na nakloněné zemi se dávají do pohybu; když jsou čtyřhranné, leží v klidu; když jsou oblé, valí se.

13. Proto se síla lidí obratně zasazených do boje rovná oblému balvanu, který se valí z hory vysoké tisíc "shön" (2560 m). A to je síla.

VI. Plnost a prázdnota

1. Sun-Tsu pravil: Kdo dorazí na bojiště jako první a očekává protivníka, je ve své plné síle; kdo se na bojišti objeví se zpožděním, a potom se vrhne do boje, je již vyčerpan. Proto ten, kdo dobře bojuje, ovládá protivníka a nenechá se jím ovládat.

2. Kdo umí protivníka přinutit, aby se přiblížil sám od sebe, ten ho láká výhodou; kdo umí nenechat protivníka přiblížit se, ten ho zadržuje nevýhodou. Proto je možné čerstvé síly protivníka unavovat; sytého protivníka je možno nutit ke hladovění; protivníka, který se pevně usadil, je možno vyhnat z místa.

3. Obrát se tam, kam bude protivník pravděpodobně řídit svůj postup; postupuj kupředu tam, kde to očekává. Kdo urazí tisíc "li" (576 km), aniž by byl unaven, ten může pochodovat také liduprázdnými krajinami.

4. Útočit a přitom s jistotou dobývat znamená útočit tam, kde se protivník nebrání; bránit se a přitom se s jistotou udržet znamená bránit místo, na něž protivník nemůže útočit.

U toho, kdo rozumí tomu jak útočit, protivník neví, kde se musí bránit; u toho, kdo se umí dobře bránit, neví protivník, kde má útočit. Toto je vůbec velké umění a ani forma není s to je postihnout. Božské umění! Božské umění! Slovy je nelze vyjádřit. Proto je nutno stát se manipulátorem osudů protivníka.

5. Postupovat bez zábrán znamená vést úder do prázdnoty protivníka. Ustupovat a nebýt přitom pronásledován znamená, že vlastní rychlost je tak velká, že nás nikdo nemůže dohonit.

6. Proto, chci-li svést bitvu, může protivník zřídit velmi vysoké valy, vyhloubit hluboké příkopy, ale přesto bude musit se mnou bojovat; a to proto, že při útoku bude v každém případě nucen se bránit. Když nehodlám přijmout boj, postačí mi zaujmout jen nějaké místo a bránit je a protivník nebude schopen se mnou bojovat; a to proto, že ho z tohoto místa odvedu.

7. Když tudíž ukáží protivníkovi nějakou formu, avšak sám tuto formu nezaujmu, pak zůstanu semknut a neporušen, však protivník bude rozštěpen v části. Moje semknutost bude tvořit jeden celek; avšak protivník, který se rozdělil, bude tvořit deset jednotek. Potom zaútočím desetinásobnou silou na jeho jednotku; našich bude mnoho a nepřátel bude naproti tomu málo. Pro toho, kdo umí velkým počtem vést úder proti menšímu počtu, je málo těch, kdo bojují proti němu, a je snadné je porazit.

8. Zaříd vše tak, aby protivník nevěděl, na kterém místě bude bojovat. Když to neví, musí být k boji připraven na mnoha místech. Když však je mnoho míst, na nichž musí být protivník připraven k boji, pak je málo těch, kdož budou proti mně bojovat.

Proto, když se připravil k boji vpředu, bude mít málo sil vzadu; když se připravil vzadu, bude mít málo sil vpředu; když je připraven vlevo, bude mít málo sil vpravo; když je připraven vpravo, bude mít málo sil vlevo. Když nechceš být nepřipraven, nesmějí být síly příliš malé. Když musíš být v pohotovosti všude, má málo sil; mnoha silami disponuje ten, kdo protivníka nutí, aby byl neustále v pohotovosti.

9. Proto, když znáš bojiště a den boje, můžeš být vzdálen tisíc "li" (576 km) a budeš schopen bojovat. Když neznáš ani místo boje, ani den boje, nebudeš moci levému křídlu pomáhat pravým křídlem a pravému křídlu křídlem levým; předvoj nebude moci pomáhat zadnímu voji; zadní voj nebude moci napomáhat předvoji. To je případ zvláště při vzdálenosti mnoha tuctů "li" (jeden "li" = 576 m), avšak projevuje se to již při vzdálenosti několika "li".

10. Když se usuzuje tak, jak usuzují já, mohou být vojska knížectví Jüa sebepočtější, jak jim to může posloužit k vítězství? Proto platí: "Vítězství je možno přivodit". I když má protivník mnoho vojska, postačí nepřipustit, aby zahájil boj.

11. Proto, chceme-li hodnotit protivníka, je nutné znát jeho plán se všemi jeho výhodami a nedostatky. Snaž se rozpoznat zásady, jimiž se řídí jeho pobyt i jeho klid; ukaž mu nějakou formu a rozpoznáš místo jeho života a umírání; když se střetneš s protivníkem, poznáš, čeho má přebytek a čeho nedostatek.

12. Proto mezní možnost volby formy pro vlastní vojsko znamená formovat je tak, aby již vůbec žádná forma neexistovala. Když žádná forma neexistuje, nepodaří se ani nejdůležitějšímu vyzvědači něco vyzvědět; dokonce ani mudrc nebude schopen se v tom vyznat.

Když vojevůdce používá této formy, vkládá věc vítězství do rukou masy, avšak masa to nemůže vědět. Každý zná formu, jejíž pomocí jsem zvítězil, avšak nezná druhou formu, za jejíž pomoci jsem vítězství organizoval. Z tohoto důvodu se vítězství v boji nikdy neopakuje stejným způsobem, nýbrž odpovídá samotné nevyčerpatelnosti formy.

13. Forma vojska se podobá vodě, která se vyhýbá výšinám a vyhledává hloubku; forma vojska se vyhýbá plnosti a bije do prázdnoty. Voda volí svůj běh podle terénu; vojsko dobývá vítězství v závislosti na protivníkovi.

14. Proto u vojska neexistuje žádná neproměnlivá síla a u vody žádná neproměnlivá forma. Kdo dovede provádět přeměny a proměny podle protivníka a na jejich základě dobýt vítězství, ten může být považován za vyvolence nebes.

15. Mezi pěti přírodními prvky není žádný, který by stále vítězil. Mezi čtyřmi ročními obdobími není žádné, které by trvalo stále. Pro slunce platí krátkost a délka, pro měsíc život a zánik.

VII. Boj ve válce

1. Sun-Tsu pravil: Toto je pravidlo vedení války: Na rozkaz vládce vojevůdce postaví armádu, soustředí vojska, vede je do pole a vejde ve styk s protivníkem. Neexistuje nic obtížnějšího než boj ve válce.

2. Pokud jde o boj ve válce, je obtížné okliku přeměnit v přímou cestu a nevýhodu přeměnit ve výhodu. Ten, kdo proto podniká pohyb takovou oklikou, musí odpoutat protivníka výhodou. Dorazí, ačkoli jednal později, dříve než protivník, ovládá taktiku obchvatného pohybu.

3. Boj ve válce proto přináší výhody, avšak boj ve válce přináší také mnohá nebezpečí. Bojujeme-li o výhodu a zasadíme-li celou armádu, nedosáhneme cíle, o který usilujeme. Bojujeme-li o výhodu a do boje vyšleme pohyblivá vojska, ztratíme zásobovací jednotky.

4. Bojujeme-li o výhodu stovky "li" (57,6 km), odložíme-li výstroj a pochoduujeme, aniž bychom si dopřáli odpočinku, zdvojnásobíme-li denní pochodové výkony, pak se tři velitelé armád dostanou do zajetí. Odolní pospíchají kupředu, slabí zůstávají vzadu a do cíle dorazí desetina z celého vojska. Usilujeme-li o výhodu padesát "li" (28,8 km), ztratíme velitele předsunuté armády a z celého vojska do cíle dorazí polovina. Usilujeme-li o výhodu třiceti "li" (17,28 km), do cíle dorazí dvě třetiny.

5. Nemá-li armáda žádné zásobovací jednotky, zhroutí se; vyčerpají-li se potraviny a krmivo, zhroutí se; nejsou-li žádné zásoby, zhroutí se.

6. Ten, kdo nezná plány knížat, nemůže s nimi předem uzavírat žádná spojení. Kdo nezná ráz terénu: hory, lesy, propasti a rokle, bažiny a rašeliniště, ten nemůže velet vojsku. Kdo nevyužívá místních průvodců, ten nemůže využít výhod terénu.

7. Proto ten, kdo vede válku, usiluje o klamání, pochoduje, když z toho kyne výhoda, soustřeďuje nebo rozčleňuje svoje vojska podle okolností.

8. Proto je vojevůdce prudký jako vítr, klidný jako les; vpadne a pustoší jako oheň; je nepohyblivý jako hora, neproniknutelný jako temnota, jeho pohyb je jako úder hromu.

9. Pro plenění obce rozdělí vojsko do dvou skupin; při zmocnění se prostoru obsad' vhodná místa částmi vojska.

10. Před postupem vpřed vše zhodnot' a promysli. Kdo předem zná taktiku přímé cesty a cesty oklikové, ten zvítězí.

To jsou zákony boje ve válce.

11. V knize "Velení vojskům" je uvedeno: "Mluvená slova nejsou slyšet příliš daleko; proto byly zavedeny gongy, bubny, praporce a znaky". Neboť ten, kdo používá gongy, bubny, praporce a znaky, ten sjednocuje oči a uši svých vojáků. Když všichni vojáci pochodují stejným směrem, nemusí statečný postupovat sám a zbabělý nemůže sám uniknout nazpět.

To je zákon vedení mas.

12. Proto se v nočním boji používá mnoho ohňů a bubnů; v denním boji se používá mnoho praporců a praporků. Těmito prostředky jsou klamány oči a uši protivníka.

Proto je možno celé vojsko zbavit obavy a vojevůdce zbavit srdce.

13. Ráno mají lidé čerstvou odvalu, během dne odvaha polevuje a večer lidé myslí na návrat do tábora. Proto se ten, kdo vede válku, obratně vyhne protivníkovi, dokud má protivník čerstvou odvalu a vede úder, když je protivník ochablý anebo myslí na návrat do tábora.

To je řízení odvahy.

14. Když je u nás všechno v pořádku, očekáváme nepořádek u protivníka; je-li u nás vše klidné, očekáváme neklid u protivníka. To je řízení srdce, převahy ducha.

15. Nacházíme-li se blízko, očekáváme ty vzdálené; jsme-li v plné síle, očekáváme unavené; jsme-li nasyceni, očekáváme hladové.

To je hospodaření se silami.

16. Zdržuj se útoku na protivníka, dokud jsou jeho praporce v plném pořádku; neútoč na tábor protivníka, dokud udržuje bojovou sestavu.

To je umění, jak využívat okolností.

17. Proto pravidla pro vedení války znějí takto:

- neútoč na protivníka, který se nachází na výšině,
- nestav se do cesty žádnému protivníkovi, který přichází z výšiny,
- nepronásleduj nikoho, který předstírá útěk,
- neútoč na žádné vojáky, kteří mají bojový elán,
- nenech se osálit žádnými vojenskými lákadly, která ti protivník klade,
- nezadržuj protivníka, který se navrácí domů,
- obklíčíš-li vojska protivníka, v každém případě ponech jedno místo otevřeno;
- nedotírej na protivníka, který se nachází v bezvýchodné situaci.

To jsou pravidla vedení války.

VIII. Devět přeměn

1. Sun-Tsu pravil: Toto je pravidlo vedení války: na rozkaz vládce vojevůdce postaví armádu a soustředí vojska.

2. V těžce průchodném terénu nezřizuj žádný tábor; v pouštním terénu se nezdržuj; v terénu, kde se kříží velké cesty, uzavírej spojení se sousedními knížaty; v terénu, kde ti hrozí obklíčení, přemýšlej; v terénu, v němž ti hrozí smrt, bojuj.

3. Existují cesty, po kterých se nechodí, existují armády, na které se neútočí; existují pevnosti, které se nedobývají; existují prostory, o které se nebojuje; existují rozkazy vládce, které se neprovádějí.

4. Proto vojevůdce, který rozumí výhodám "devíti přeměn", rozumí tomu, jak má vést válku. Vojevůdce, který nepochopil výhody "devíti přeměn", nemůže využívat výhod terénu, i když zná terénní tvary. Když při velení vojskům neznáš umění "devíti přeměn", nemůžeš ovládnout umění jak vést lidi, i když znáš "pět výhod".

5. Proto rozvážný způsob jednání chytrého vojevůdce spočívá v tom, ve všech případech kombinovat výhodu s nevýhodou. Kombinujeme-li nevýhodu s výhodou, může úsilí vést k úspěchu; kombinujeme-li výhodu s nevýhodou, může být odvrácena pohroma. Proto si podřizujeme knížata, aby sloužila věci; nutíme je, aby se řídila podle výhody.

6. Pravidlo vedení války proto požaduje, nespolehat se na to, že se protivník nepřiblíží, nýbrž být v pohotovosti čelit mu, nespolehat na to, že nebude útočit, nýbrž připravit vše tak, že znemožníme útok proti nám.

7. Z tohoto důvodu existuje pro vojevůdce pět nebezpečných chyb:

- když usiluje o to, aby bezpodmínečně zemřel, bude snadno zabit,
- když usiluje o to, aby bezpodmínečně zůstal na živu, může se snadno dostat do zajetí,
- když rychle upadne do zběsilosti, mohou jím pohrdat,
- když je citlivý na svou čest, mohou ho urážet,
- když miluje lidi, mohou mu způsobovat rozčilení.

Těchto pět nebezpečí jsou nedostatky vojevůdce, jsou neštěstím ve válce. Pro těchto pět nebezpečí bude vojsko určitě poraženo a vojevůdce zabit. To je nutno vědět.

IX. Vojsko na pochodu

1. Sun-Tsu pravil: Při rozmísťování vojsk a při pozorování protivníka měj na zřeteli:

2. Při pochodu pohořím se zdržuj v blízkosti údolí; zaujmeš-li postavení na výšině, zvol sluneční stranu; nikdy neútoč na protivníka, který je na výšině, přímo zdola. To je nutno říci o rozmísťování vojsk na horách.

3. Při překračování řeky zaujmi postavení bezpodmínečně v určité vzdálenosti od řeky. Když protivník pronikl a překračuje řeku, nepostav se proti němu ve vodě. Všeobecně je výhodné nechat přepravit polovinu jeho vojsk, a potom udeřit. Kdo chce zahájit boj proti protivníkovi, nesmí mu čelit v blízkosti řeky. Když zaujímáš postavení na řece, pak zvol výšinu na sluneční straně. Abys mohl čelit protivníkovi, nepostupuj proti směru toku řeky. To je nutno říci o rozmísťování vojsk u řeky.

4. Při přecházení bažiny postupuj rychle a nezdržuj se. Když se musíš přesto postavit k boji uprostřed bažiny, shromáždí svoje síly tam, kde nalezneš vodu a trávu a kde jsi vzadu pokud možno chráněn lesem. To je nutno říci o rozmísťování vojsk v bažinách.

5. V rovinatém terénu zaujmej postavení na takových místech, kde jsou vpravo a vzadu za tebou výšiny, takže nebezpečí ti bude hrozit zepředu a zezadu budeš chráněn. To je nutno říci o rozmísťování vojsk v rovině.

6. Tyto čtyři druhy výhodného rozmísťování vojsk zajistily vládci Hwang-di vítězství nad čtyřmi císaři.

7. Všeobecně má vojsko vyhledávat výše položená místa a vyhýbat se místům položeným nížko; má si vážit slunečního světla a vyhýbat se stínu; je nutno se starat o životosprávu vojáků a brát zřetel k realitám terénu; pak se u vojska nebudou vyskytovat žádné choroby. To znamená jisté vítězství.

8. V terénu s pahorky a výšinami zaujmi postavení na sluneční straně a zaříd' vše tak, aby se nacházely vpravo od tebe a za tebou; je to pro vojsko výhodné, je to pomoc, kterou poskytuje terén.

9. Když na horním toku řeky vypadávají srážky a voda je pokryta pěnou, měl by ten, kdo chce řeku překročit, vyčkat, až se řeka uklidní, až voda opadne.

10. Když jsou v terénu strmé skály, divoké potoky, přirozené jeskyně, rokle, propasti, bažiny, rychle ho opusť a nepřibližuj se k němu. Ty sám se od nich vzdaluj, avšak lákej tam protivníka; vytvářej zdání, jako by se takový terén nacházel v týlu protivníka.

11. Jsou-li v prostoru, který vojska zaujala, rokle, bažiny s bahenním plynem nebo lesy

s hustým křovím, pečlivě je prohledej. V takových místech má protivník často svoje léčky a zvědy.

12. Je-li protivník v blízkosti a chová-li se tiše, znamená to, že se opírá o přirozenou překážku. Je-li protivník vzdálen a vyzývá tě k boji, znamená to, že si přeje, abys postupoval kupředu. Jestliže protivník zřídil svůj tábor tak, že je snadno přístupný, znamená to, že ti klade nástrahu.

13. Začínají-li se stromy pohybovat, znamená to, že se protivník blíží; když bylo zřízeno mnoho zátarasů z trávy, znamená to, že se snaží tě oklamat; vzletnou-li ptáci, znamená to, že tam je ukryta léčka; utíkají-li zvířata v úleku, znamená to, že se tam někdo ukrývá. Stoupá-li prach ve velkých oblacích vzhůru, znamená to, že tam jedou vozy; když se prach válí při zemi, znamená to, že tam pochoduje mnoho pěších; když je prach zviřen v různých směrech, znamená to, že tam sbírají palivo; je-li prachu málo a zvedá se tu zde, tu onde, znamená to, že protivník zřizuje tábor.

14. Jsou-li hovory u protivníka tlumené a protivník zesiluje svoje přípravy k boji, znamená to, že se připravuje k útoku. Jsou-li jeho hovory hlasité a hrdopysné a činí-li protivník pokusy o postup kupředu, znamená to, že se stahuje. Vysílá-li protivník svoje lehké bojové vozy kupředu a staví vojsko po jejich stranách, znamená to, že zaujímá bojovou sestavu. Žádá-li protivník, aniž by byl vystaven úderu, o mír, znamená to, že sleduje tajné záměry. Začíná-li u protivníka spěšné pobíhání a zaujímají-li jeho bojovníci bojovou sestavu, znamená to, že nadešla chvíle rozhodnutí. Když u protivníka jedni útočí a jiní ustupují, znamená to, že tě chce vylákat. Stojí-li vojáci opření o zbraně, znamená to, že jsou hladoví. Když jeho nosiči vody, jakmile přijdou k vodě, nejdříve pijí, znamená to, že trpí žízní. Jestliže protivník vidí výhodu a neútočí, znamená to, že je vyčerpan.

15. Houfují-li se ptáci, znamená to, že se tam někdo nachází. Když u protivníka na sebe v noci vojáci navzájem volají, znamená to, že mají strach. Když je vojsko dezorganizováno, znamená to, že vojevůdce nemá žádnou autoritu. Pohybují-li se praporce a vlajky z místa na místo, znamená to, že u protivníka vládne nepořádek. Jestliže jsou jeho velitelé podrážděni, znamená to, že vojáci jsou unaveni. Jestliže krmí koně prosem, avšak sami jedí maso; nechávají kotly viset nad ohništi a nenavracejí se nazpět do tábora, znamená to, že jsou to lupiči, kteří se mohou odvážit krajního.

16. Baví-li se velitel s vojáky dlouho, přátelsky a zdvořile, znamená to, že ve vojsku vládne nespokojenost. Když uděluje často odměny, znamená to, že se vojsko nachází v obtížné situaci; když často používá trestů, znamená to, že kázeň poklesla. Když je nejdříve tvrdý, a potom se bojí masy, znamená to, že vůbec nerozumí válečnému umění.

17. Přicházejí-li nepřátelští poslové s laskavostmi a zdvořilostmi, znamená to, že protivník si přeje přestávku k oddechu. Když nepřátelské vojsko s nadšením postupuje vpřed, avšak po delší dobu nezahájí boj a neustoupí, pak je zapotřebí vysoké bdělosti a opatrnosti.

18. Není bezpodmínečně nutné zvětšovat vojsko tak, aby mělo početní převahu; není nutné postupovat kupředu pouze za pomoci vojenské síly. Postačí disponovat potřebným množstvím vojska a je možno soustředěním a správným hodnocením situace působit proti nepříteli. Kdo jedná neuváženě a lehkomyšlně podcení protivníka, určitě se stane jeho zajatcem.

19. Potrestáš-li vojáky, kteří ti nejsou oddáni, pak se ti nepodřídí, a potom je obtížné zasadit je do boje. Když jsou ti vojáci oddáni a ty neuděluješ žádné tresty, pak je zcela nemožné tyto vojáky zasadit do boje.

20. Proto, dáváš-li vojákům rozkazy, nejdříve dodržuj občanské zásady; teprve když jsi dosáhl toho, že tě poslouchají jako jeden muž, používej vojenských zásad.

21. Když jsou nařízení všeobecně plněna, bude tě lid, když mu něco rozkážeš, poslouchat; když nejsou nařízení všeobecně plněna, nebude lid, když mu něco rozkážeš, poslouchat. Když jsou nařízení zpravidla přijímána s důvěrou a jasným postojem, existuje mezi tebou a masou vzájemné porozumění.

X. Tvar terénu

1. Sun-Tsu pravil: Terén je podle svého tvaru otevřený, skloněný, přerývaný, zvlněný, hornatý nebo rozlehlý.

2. Když já mohu postupovat kupředu a protivník se může přiblížit, nazýváme terén otevřeným. V otevřeném terénu obsazují především sluneční stranu výšin a zajišťují zásobovací cesty, potom budeš mít v případě boje výhodu.

3. Když je postup vpřed snadný a návrat obtížný, nazýváme terén skloněný. Když ve skloněném terénu postupuješ kupředu a protivník není k boji připraven, zvítězíš nad ním; je-li protivník připraven k boji, nezvítězíš nad ním, když postupuješ kupředu; cesta nazpět je obtížná, neposkytuje ti žádnou výhodu.

4. Když je pro mě výhodné postupovat kupředu a když je pro protivníka nevýhodné postupovat kupředu, nazýváme takový terén přerývaným. V přerývaném terénu nepostupuj kupředu ani tehdy, když ti protivník poskytuje výhodu; veď vojsko nazpět a vyhní se; přiměj protivníka, aby jednou svou polovinou postoupil do tohoto terénu; když na něho potom udeříš, budeš ve výhodě.

5. Když se jako první zmocníš zvlněného terénu, bezpodmínečně ho obsaď na všech místech, a potom vyčkávej protivníka. Jestliže tě protivník předešel a obsadil terén, nepostupuj za ním. Postupuj za ním jen tehdy, když ho neobsadil úplně.

6. Když jako první obsadíš hornatý terén, zaujmi ve všech případech postavení na výšině, a sice na její sluneční straně, a zde vyčkávej příchodu protivníka. Když tě protivník předstihl a tento terén obsadil, veď vojsko nazpět a vyhní se; nepostupuj za ním.

7. V rozlehlém terénu je při stejných silách obtížné zahájit boj; když však zahájíš boj, nebudeš mít žádnou výhodu.

Těchto šest pravidel tvoří nauku o terénu. Nejvyšší povinností vojevůdce je důkladně tuto nauku znát.

8. Stává se, že se vojsko ve chvatu stáhne, že je oslabeno, že upadne do rukou protivníka, že se rozpadne, že upadne do nepořádku, že se dá na útek. Těchto šest nešťastných případů nespočívá v povaze věcí. Jsou způsobovány chybami vojevůdce.

9. Když je za stejných podmínek veden útok jedna ku deseti, výsledkem bude spěšný ústup.

Když jsou vojáci silní a velitelé naproti tomu slabí, znamená to, že vojsko je neukázněné.

Když jsou velitelé silní a vojáci slabí, znamená to, že vojsko upadne do nepřátelských rukou.

Když jsou vyšší velitelé nespokojeni, nepodřizují se svému představenému a z roztrpčenosti vůči svým představeným při střetnutí s protivníkem zahajují boj na vlastní pěst, znamená to, že vojevůdce nezná jejich schopnosti; v takové situaci se vojsko rozpadne.

Když je vojevůdce slabý a nenáročný, když je výcvik vojáků veden nerozhodně, když jsou velitelé a vojáci nestálí a když se při zaujímání bojové sestavy vše promísí, znamená to, že ve vojsku vládne nepořádek.

Když vojevůdce neumí hodnotit protivníka, když slabými vlastními silami útočí na velké síly protivníka, když, sám slabý, útočí na silného, když vojsko nemá žádné úderné oddíly, znamená to, že vojsko se obrátí na útek.

Těchto šest pravidel tvoří nauku o porážce. Nejvyšší povinností vojevůdce je důkladně je znát.

10. Tvar terénu je pomocí pro vojsko. Proto cesta nejvyššího vojevůdce spočívá ve schopnosti hodnotit protivníka, organizovat vítězství a přitom brát zřetel k neschůdnému terénu, soutěskám, vzdálenosti a blízkosti. Kdo vede voj a toto ví, jistě zvítězí; kdo vede boj, aniž by to věděl, zcela jistě utrpí porážku.

11. Když tudíž z nauky o válce vyplývá, že ve všech případech zvítězíš, bezpodmínečně

táhni do bitvy, a dokonce i tehdy, když vládce řekne: "Nebojuj". Když podle nauky o válce nezvítězíš, nebojuj, i když vládce řekne: "Bezpodmínečně bojuj".

12. Když tudíž vojevůdce za postupu nehledá slávu a při ústupu se neobává hanby, když myslí jen na národ a na obranu státu, pak je takový vojevůdce pro stát klenotem.

13. Staráš-li se o vojáky jako o svoje děti, budeš moci se s nimi ubírat i do těch nejhlubších propastí, zacházíš-li s vojáky jako se svými milovanými syny, budou tě následovat dokonce až na smrt. Když jsi vůči vojákům štědrý, avšak neumíš jim velet, když je máš rád, avšak neumíš vydávat nařízení, potom vznikne nepořádek a ty nebudeš umět pořádek obnovit. Potom to znamená, že máš neposlušné děti; bude nemožné zasadit je do boje.

14. Když víš, že se svými vojáky můžeš útočit na protivníka, avšak nerozpoznáš, že na protivníka útočit nesmíš, bude vítězství pro tebe jisté jen z poloviny.

Když víš, že je možno na protivníka útočit, avšak nerozpoznáš, že se svými vojáky útočit nemáš, bude vítězství pro tebe jisté jen z poloviny.

Když víš, že je možno na protivníka útočit a víš, že na něho se svými vojáky smíš útočit, avšak nerozpoznáš, že tvar terénu útok nepřipouští, bude vítězství pro tebe jisté jen z poloviny.

15. Kdo tudíž zná válku, nebude se za postupu kupředu mýlit, a jakmile ji zahájil, nedostane se do žádné nešťastné situace.

16. Proto platí: Znáš-li protivníka a znáš-li sebe, je vítězství jisté; znáš-li kromě toho ještě nebe a zemi, bude to nevyhnutelně naprosté vítězství.

XI. Devět druhů terénu

1. Sun-Tsu pravil: Podle pravidel vedení války existuje rozptylový terén, lehký terén, terén o který se bojuje, otevřený terén, terén protkaný cestami, vážný terén, obtížně průchodný terén, terén obklíčení a terén smrti.

2. Bojují-li knížata ve vlastní zemi, je to rozptylový terén. Přepadnou-li cizí zemi, avšak neprotrhnou do ní příliš hluboko, je to lehký terén.

Zmocní-li se terénu a je-li tento terén pro mě příznivý, zmocní-li se ho protivník a je-li i pro něho příznivý, je to terén, o který se bojuje.

Mohu-li postupovat a může-li se protivník přiblížit, je to otevřený terén.

Leží-li terén mezi třemi spolu sousedícími knížectvími, takže ten, kdo se ho nejdříve zmocní, získá vládu nad celou zemí, pak je to terén protkaný cestami.

Pronikneme-li hluboko na cizí území a zanecháme ve svém týlu mnoho opevněných měst, pak je to vážný terén.

Pochodujeme-li přes hory a lesy, přes propasti a rokle, přes bažiny a rašeliniště a vůbec po špatných cestách, je to obtížně průchodný terén.

Je-li cesta pro postup kupředu úzká a cesta, po které je možno se stáhnout, zakřivená, takže protivník může malými silami přepadnout moje velké síly, je to terén obklíčení.

Zůstaneme-li bez úhony, jen když se rychle vrhneme do boje a budeme zničeni, jestliže boj zahájíme váhavě, pak je to terén smrti.

3. Proto:

- nebojuj v rozptylovém terénu,
- v lehkém terénu se nezdržuj,
- v terénu, o který se bojuje, neútoč,
- v otevřeném terénu nepřipust' přerušení spojení,
- v terénu protkaném cestami se spoj se spojenci,
- ve vážném terénu pleň,
- v obtížně průchodném terénu pochoduj bez přestávky,
- v terénu obklíčení používej válečné lsti,

- v terénu smrti bojuj.

4. Ti, kdo ve starých dobách obratně vedli válku, uměli vše zařídit tak, aby nepřátelské předem určené útvary a vzadu umístěné útvary neměly vzájemné spojení, takže se velké a malé jednotky nemohly navzájem podporovat, aby si urození a prostí nemohli navzájem pomáhat, aby vyšší a nižší byli od sebe izolováni. Uměli vše zařídit tak, že nepřátelští vojáci byli od sebe odloučeni a bez vzájemného spojení; i když vojsko tvořilo celek, nebylo přesto jednotné. Pochodovali, když to bylo příznivé; jestliže to bylo nepříznivé, zůstávali na místě.

5. Odvažují se tázat: Když však protivník postupuje s velkými silami a v dokonalé bojové sestavě, jak mu máme čelit? Odpovídám: Zbav ho toho, co mu je drahé; když jsi se toho zmocnil, podrobí se ti.

6. Hlavní věcí ve válce je rychlost. Zmocni se toho, čeho ještě nemohl dosáhnout protivník. Používej cest, na něž protivník vůbec nepomyslí. Útoč tam, kde to netuší.

7. Všeobecně, je-li cesta útočníka, který pronikl hluboko na území protivníka, zaměřena na soustředění všech myšlenek a sil na hlavní věc, potom nebude útočník poražen.

8. Pleň úrodná pole, abys měl pro vojsko dostatek potravin. Pečuj o blaho svých vojáků a neunavuj je; posiluj jejich odvahu a zoceluj jejich sílu. Pohybuj svými vojsky v souladu se svými kalkulacemi a plány; postupuj tak, aby žádný nepřítel nemohl odhalit tvoje záměry.

9. Rozmíst'uj svoje vojáky na taková místa, z nichž není žádného východiska, a oni zemřou, ale nepřerou. Jsou-li však připraveni jít na smrt, jak by neměli vybojovat vítězství? Velitelé stejně jako mužstvo v takové situaci napnou všechny svoje síly. Nacházejí-li se vojáci ve smrtelném nebezpečí, pak se nebojí; není-li žádného úniku, pak jsou stateční; proniknou-li hluboko do nepřátelské země, pak je nic nezadrží. Neexistuje-li žádná záchrana, bojují smrtelně odvážně.

10. Proto bude tvoje vojsko i bez nařízení bdělé, bez nucení bude rázné, bez přesvědčování bude jednomyslné, bez rozkazů bude věrné.

11. Nedovol žádné věštbě a rozptýl veškeré pochybnosti; pak budou vojáci vytrvalí až na smrt.

12. Nemají-li tvoji vojáci nadbytek peněz, nevěř, že nemilují bohatství; je-li jejich život jen krátký, nevěř, že nemilují dlouhý život.

Když přijde rozkaz k boji, tekou důstojníkům a vojákům slzy; sedícím tekou po hrudi, ležícím po tvářích. V bezvýchodné situaci však budou všichni stateční jako Ču a Kuci (hrdinové z čínských dějin, pozn. překl.).

13. Proto ten, kdo dobře vede válku, se podobá hadu Šwai-šan. Šwai-šan je had z hory Čang-šan. Udeříme-li ho na hlavu, brání se ocasem; udeříme-li ho na ocas, brání se hlavou; udeříme-li ho na tělo, brání se hlavou i ocasem.

14. Odvažují se tázat: Může se vojsko přirovnávat k hadovi Šwai-šan? Odpovídám: Může. Obyvatelé knížectví Wu a Jüa jsou vzájemně znepřáteleni, avšak přepravují-li se v jednom člunu přes řeku a zastihne je bouře, budou si vzájemně pomáhat tak, jako levá ruka pomáhá pravé.

15. Nepostačuje spoutat koně k sobě a kola vozů zapustit do země. Teprve když jsou všichni stateční jako jeden muž, potom je to správnou cestou velení vojskům.

16. Silní jako slabí, všichni mohou účelně využívat zákonů terénu. Dobrý vojevůdce vyvede svoje vojsko za ruku - jako jediného člověka - ze zdánlivě bezvýchodné situace.

17. Vojevůdce musí být mlčenlivý a tím pro ostatní neproniknutelný; musí být spravedlivý a tím udržovat pořádek; musí umět klamat oči a uši důstojníků a vojáků a tím je udržovat v naprosté nejistotě o svých záměrech; musí svoje záměry měnit, musí staré plány nahrazovat novými a nesmí připustit, aby se ostatní o tom něco dověděli; musí měnit svoje stanoviště, vyhledávat cesty pro obchvat a nesmí připustit, aby ostatní o tom něco tušili.

18. Vedeš-li vojsko do nebezpečné situace, chovej se jako někdo, kdo vyšplhal na výšinu, a potom za sebou shodil žebříky. Vnikneš-li s vojskem do země knížat, projevuj svou rozhodnost, spal lodí, rozbij kotly, veď vojáky jako stádo ovcí; ženeme je sem a oni jdou;

ženeme je tam a oni zase jdou; nevědí, kam jdou. Soustředí všechny svoje útvary a vrhne se na nejvíce ohrožená místa. To je povinnost vrchního velitele.

19. Proměny devíti druhů terénu, výhody soustředění a rozčlenění, zákony lidských citů - to všechno jsou věci, které je nutno studovat s maximální svědomitostí.

20. Hluboký úder do cizího území podporuje soudržnost pronikajících vojsk; úder do malé hloubky má rozptýlující vliv.

Když opustíme vlastní zemi a s vojskem překročíme hranici, je to terén odpoutání.

Jsou-li cesty otevřeny do všech čtyř stran, je to terén protkaný cestami.

Pronikneme-li hluboko do nepřátelské země, je to vážný terén.

Pronikneme-li do menší hloubky, je to lehký terén.

Zůstanou-li v týlu opevněné body a vpředu úzké průchody, je to terén obklíčení.

Je-li cesta uzavřena ve všech směrech, je to terén smrti.

21. Proto v terénu, který má rozptýlující vliv, přimějí všechny k tomu, aby usilovali o jeden společný cíl.

V lehkém terénu budu dbát na to, aby mezi jednotlivými útvary bylo udržováno pevné spojení.

Do terénu, o který se bojuje, se vydám později než protivník.

V otevřeném terénu budu svou pozornost věnovat obraně.

V terénu protkaném cestami zajistím spojení se spojenci.

Ve vážném terénu zařídím nepřetržitý přísun potravin.

V obtížném průchodném terénu se budu držet cest.

V terénu smrti vysvětlím vojákům, že jejich život je zpečetěn.

Když vojáci vědí, že jsou obklíčeni, brání se; není-li žádné východisko, bojují, když je situace velmi vážná, podřídí se.

22. Proto kdo nezná záměry knížat, nesmí s nimi uzavírat žádná spojení; kdo nezná terén - hory a lesy, propasti a rokle, bažiny a rašeliniště - nemůže velet žádnému vojsku; kdo nevyužívá místních průvodců, nemůže využívat výhod terénu.

23. Kdo nezná devět pravidel, nestane se se svým vojskem hegemonom (tj. vedoucím spolků knížat, pozn. překl.).

24. Když vojsko hegemonů táhne do války proti velkému státu, nedovolí mu shromáždit dostatečné síly; je-li veškerá síla napadeného státu zaměřena na protivníka, nemůže tento stát uzavírat žádná spojení.

25. Proto hegemonek nebojuje o spojení nikde na zemi, nepodporuje zvětšování moci jiných knížat na této zemi, věří ve vlastní sílu a působí na svoje protivníky vlastními prostředky. Z toho důvodu se může zmocnit jejich měst a je schopen rozbit jejich státy.

26. Rozděluje odměny, aniž by se držel běžných pravidel; vydává rozkazy, aniž by respektoval běžný způsob. Vede celou armádu jako jediného člověka; během útoku vydává rozkazy, aniž by je vysvětloval; když se boj obrací k dobrému, oznámí to svým vojákům obrací-li se boj ke špatnému, zamlčí to.

27. Teprve tehdy, když přivede vojsko na místo zániku, bude odolávat; teprve tehdy, když vojsko dorazí na místo smrti, bude žít; teprve tehdy, když se masy dostanou do tísně, mohou rozhodovat výsledek boje.

28. Proto spočívá vedení války v tom, nechat protivníka jednat podle jeho plánů a pečlivě zkoumat jeho záměry; potom musíme soustředit pozornost protivníka na jednu jedinou věc a zabít jeho vojvodu, a to i tehdy, je-li vzdálen tisíc "li" (576 km). To se nazývá obrátním jednáním.

29. Proto toho dne, v němž převezmeš velení vojsku, uzavři přechody hranic, zruš všechna povolení pro překročení hranic a zakaž styk vyslanců se zahraničím. Má-li vládce vládnout ve dvorní radě, v záležitostech války se musí radit se svým vojvodcem.

30. Když protivník otevírá a uzavírá frontu, bez prodlení a cilevědomě k němu vnikni.

Pospěš si, aby ses zmocnil toho, co je protivníkovi drahé; potom ho klidně vyčkávej. Drž se stanoveného plánu a pozoruj protivníka. Takovými metodami rozhodneš válku.

31. Na začátku buď zdrženlivý jako panna a protivník otevře dveře; potom jedné rychle jako kupředu běžící zajíc a protivník již nebude moci klást žádný odpor.

XII. Útok pomocí ohně

1. Sun-tsu pravil: Zpravidla existuje pět možností pro použití ohně za útoku: předně, když jsou spáleni lidé; za druhé, když jsou spáleny zásoby; za třetí, když jsou spáleny zásobovací vozy; za čtvrté, když jsou spáleny sýpky; za páté, když jsou ohněm zataraseny cesty.

2. Použití ohně vyžaduje některé předběžné podmínky; pro útok pomocí ohně je potřebná příznivá roční doba; pro založení rozsáhlého požáru potřebujeme příznivý den. Příznivá doba je tehdy, když je počasí suché; příznivý den je tehdy, když jsou vidět souhvězdí Síta, Stěna, Křídlo a Závora. Ve dnech těchto čtyř souhvězdí je počasí obvykle větrné.

3. Zpravidla zvolíme jeden z pěti druhů útoku pomocí ohně a u něho zůstaneme. Jestliže vznikl oheň uvnitř nepřátelské sestavy, musíme ho zvenčí pokud možno nejrychleji podporovat; jestliže vypukl oheň a nepřátelští vojáci se chovají klidně, trpělivě vyčkávej a neútoč; vypukly-li plameny plnou silou, postupuj, můžeš-li; nemůžeš-li, zůstaň na svém místě. Když je možno založit oheň zvenčí, nevyčkávej až vypukne, nýbrž zvol příznivý čas a založ ho. Když je oheň založen ve směru větru, nepodnikej žádný útok proti větru. Jestliže vítr ve dne váli dlouho, během noci se utiší.

4. Za války vůbec musíš bezpodmínečně znát pět druhů přepadu ohněm a neustále se proti nim chránit. Přitom je podpora, kterou oheň poskytuje útoku, zcela jasná; podpora, kterou voda poskytuje útoku, je silná. Avšak vodou je možné nepřátelské síly pouze rozdělit, pomocí vody nelze dobývat.

Dosáhnout úspěchu v boji a okamžitě této výhody nevyužít, je osudnou chybou. Pravdu mají ti, kdož říkají: nerozhodností byl bojový úspěch promarněn. Proto platí: chytrý vládce s těmito prostředky počítá a dobrý vojevůdce jich používá.

5. Nevidíš-li žádnou výhodu, nepochoduj; nemůžeš-li vyhrát, nezasazuj svoje vojsko; neexistuje-li žádné nebezpečí, nebojuj. Vládce nesmí kvůli svému hněvu posílat svoje vojsko do boje; vojevůdce nesmí zahajovat boj ve zlosti. Pochoduj, když je to výhodné; vyčkávej, když je to nevýhodné. Hněv se může proměnit v radost; zlost se může proměnit ve spokojenost; avšak rozbitý stát nelze zřít znovu, mrtvé nelze oživit.

Chytrý vládce je proto ve věcech války obezřelý a dobrý vojevůdce vše dobře připraví. To je cesta, jak zachovat stát v míru a vojsko bez úhony.

XIII. Používání vyzvědačů

1. Sun-Tsu pravil: Postavíme-li vojsko o stotisíci mužích a vyšleme je na vzdálenost tisíc "li" (576 km) do pole, činí výlohy, které musí nést lid, a výlohy vládce denně tisíc "djin" (596,8 kg) zlata. Jak uvnitř země, tak také vně jejích hranic dojde k nepokojům. Sedm set tisíc rodin bude vyčerpáváno přísunem a nemůže vykonávat svou práci.

2. Nepřátelské armády bojují proti sobě několik let, aby dosáhly vítězství, a rozhodnutí padne za jediný den. Za těchto podmínek šetřit tituly a odměnami v hodnotě stovky "djin" (5,968 kg) a neznat situaci protivníka je vrcholem nelidskosti. Kdo takto jedná, není žádným opravdovým vojevůdcem, žádným pomocníkem vládce a žádným pánem vítězství.

3. Proto chytrí vládcové a moudří vojevůdci bojovali a vítězili, proto vykonávali hrdinské činy, a proto překonávali obyčejné lidi, že věděli všechno předem.

4. Znalost budoucnosti nelze získat od bohů a démonů; nelze ji získat ani úvahami o analogiích anebo měřením a kalkulací. Znalost protivníka se získává prostřednictvím lidí.

5. Proto se používá pět druhů vyzvědačů: existují místní vyzvědači; existují vnitřní vyzvědači; existují navracející se vyzvědači; existují vyzvědači smrti; existují vyzvědači života.

6. Když se současně používá pět druhů vyzvědačů, nikdo se nemůže dozvědět o tajných cestách. To se nazývá božským tajemstvím. To je drahocenným pokladem vládce.

7. Místní vyzvědači se vybírají z domácího obyvatelstva nepřátelské země; vnitřní vyzvědači se získávají z řad nepřátelských úředníků; navracející se vyzvědači se získávají z vyzvědačů protivníka; vyzvědači smrti jsou takoví, kteří protivníkovi z tvého podnětu přinášejí klamné zprávy; vyzvědači života jsou takoví, kteří se navracejí od protivníka se zprávami.

8. Proto neexistuje nic, co by mělo mít užší spojení než armáda s vyzvědači; neexistuje nikdo, kdo by si zasloužil bohatší odměnu než vyzvědači; neexistuje nic, co by mělo být více utajováno než záležitosti týkající se vyzvědačů.

Bez nejvyšší míry znalostí nebudeš schopen úspěšně používat vyzvědačů; bez lidskosti a spravedlnosti nebudeš schopen vysílat průzkumníky; bez jemného porozumění a důvtipu nebudeš schopen posoudit pravost zprávy. Jemnocit! Obezřelost!

Při žádné akci se nesmíš zříci služeb svých vyzvědačů!

9. Jestliže dosud nedošla zpráva nějakého vyzvědače, avšak její obsah je již znám, je nutno jak vyzvědače, tak ty, jimž ji sdělili, vydat na smrt.

10. Chceš-li porazit vojska protivníka, chceš-li útočit na nějaké město, nebo zabít někoho z jeho lidí, v každém případě musíš nejdříve zjistit jména a příjmení strážce vojevůdce, jeho nejbližších pomocníků, jeho stálých návštěvníků a osobních strážců. Rozkaž svým vyzvědačům, aby to vše bezpodmínečně vypátrali.

11. Nepřátelským vyzvědačům, kteří tě pozorují, musíš přijít na stopu; získej je výhodou pro svou věc, nech je předvést k sobě a zaruč jim pohodlné bydlení ve tvém domě. Tímto způsobem je možno získat a používat navracející se vyzvědače. Pomocí jejich zpráv budeš schopen získávat místní a vnitřní vyzvědače; pomocí jejich zpráv budeš schopen vysílat k protivníkovi vyzvědače smrti s klamnými zprávami a klamat ho. Konečně budeš schopen vybrat vyzvědače života a nechat je pracovat pro sebe.

12. Činnost vyzvědačů všech pět druhů musí vládce řídit osobně. Navracející se vyzvědači ti umožňují znalost protivníka; proto se vůči nim chovej zvláště velkoryse.

13. Ve starověku děkovala říše Jin za svůj vzestup vyzvědači I Dsh, který nejdříve sloužil říši Ssja. Říše Dohou děkuje za svůj vzestup vyzvědači Lü Ja, který nejdříve sloužil císařům Jin. Proto mohou jen vzdělaní vládcové a moudří vojevůdci používat jako svých vyzvědačů lidí s obsáhlými znalostmi, a tak vykonávat velké skutky.

Působení vyzvědačů má za války nejvyšší důležitost; vytváří předpoklady pro správné zasazení armády do boje.

(přeložil a literárně upravil Ing. Josef Nastoupil)